

ผลการจัดการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษา เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา กลุ่มสาระ
การเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5
โดยใช้วิธีสอนแบบเบญจชั้นร์กับวิธีสอนแบบไตรสิกขา

The Effects of Introduction Social Study of Buddhism Subject Social
Study, Religion and Culture the Matthayomsuksa 5 using Teaching
Methods Five Aggregates and Trisikha Teaching Methods

ประคอง มีฤกษ์¹ ทิพวัลย์ คำคง² เนติ เฉลยวาเรศ²
Prakong Meererk¹ Tippawan Khamkhong² Neti Chaloeyawares²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อเปรียบเทียบ 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา เรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้วิธีสอนแบบเบญจชั้นร์ ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา เรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้วิธีสอนแบบไตรสิกขา ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน 3) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา เรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้วิธีสอนแบบเบญจชั้นร์กับวิธีสอนแบบไตรสิกขา 4) เจตคติต่อการเรียนวิชาสังคมศึกษา เรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้วิธีสอนแบบเบญจชั้นร์กับวิธีสอนแบบไตรสิกขา กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2560 โรงเรียนท่าเรือ “นิตยานุกูล” อำเภอท่าเรือ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 2 ห้องเรียน จำนวน 72 คน ซึ่งได้กลุ่มตัวอย่าง โดยใช้วิธีสุ่มอย่างง่าย (simple random sampling) ด้วยวิธีจับสลากห้องเรียน และจับสลากวิธีสอน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แผนจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีสอนแบบเบญจชั้นร์ 2) แผนจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีสอนแบบไตรสิกขา 3) แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีค่าความเชื่อมั่น 0.783 และ 4) แบบวัดเจตคติต่อการเรียน มีค่าความเชื่อมั่น 0.854 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบที

ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา เรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนโดยใช้วิธีสอนแบบเบญจชั้นร์ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้น

¹ นักศึกษาดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

² อาจารย์ประจำสาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

มัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนโดยใช้วิธีสอนแบบไตรสิกขา หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5

3) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนโดยใช้วิธีสอนแบบเบญจขันธ์ และที่เรียนโดยใช้วิธีสอนแบบไตรสิกขา มีคะแนนเฉลี่ยไม่แตกต่างกัน

4) เจตคติต่อการเรียนวิชาสังคมศึกษา เรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนโดยใช้วิธีสอนแบบเบญจขันธ์ และวิธีสอนแบบไตรสิกขา มีคะแนนเฉลี่ยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5

คำสำคัญ : วิธีสอนแบบเบญจขันธ์, วิธีสอนแบบไตรสิกขา

Abstract

The purposes of this research were to compare: 1) Achievement of Social Studies The principles of Buddhism Students from Mattayomsuksa 5 using teaching methods Five Aggregates. Between before and after school. 2) Achievement of Social Studies The principles of Buddhism Students from Mattayomsuksa 5 using teaching methods Trisikha. Between before and after school. 3) Achievement of Social Studies The principles of Buddhism Students from Mattayomsuksa 5 using teaching methods Five Aggregates and using teaching methods Trisikha. 4) Attitudes toward Learning social studies The principles of Buddhism Students from Mattayomsuksa 5 using teaching methods Five Aggregates and using teaching methods Trisikha. The research sample, drawn by using simple random sampling out of heterogeneous Mattayomsuksa5 classrooms, from Tharua “ nittayanukul” School, Tharua District Ayutthaya Province during the second semester of the academic year 2017 They were divided into 2 groups. The research instruments were: 1) lesson plans based Teaching Method Five Aggregates 2) lesson plans based Teaching Method Trisikha 3) a learning achievement test with a reliability of 0.783 and 4) an attitude test towards the topic entitled “Budhist Doctrines” with a reliability of 0.854 Data were analyzed in terms of mean , standard deviation and t-test

The results were as follows : 1) Achievement in social studies about the principles of Buddhism. Students from Mattayomsuksa 5 teaching methods Five Aggregates. After high school before classes are statistically significant at the. ($p < .05$) 2) Achievement in social studies about the principles of Buddhism. Students from Mattayomsuksa 5 teaching methods Trisikha. After high school before classes are statistically significant at the. ($p < .05$) 3) Achievement in social studies about the principles of Buddhism. Students from Mattayomsuksa 5 using teaching methods Five Aggregates. And using teaching methods Trisikha The average scores were not significantly different. 4) Attitudes toward Learning social studies The principles of Buddhism Students from Mattayomsuksa 5 using teaching methods Five Aggregates. And using teaching methods Trisikha Scores The difference was statistically significant at the. ($p < .05$)

Keyword : Using teaching methods five aggregates, Using teaching methods trisikha

บทนำ

การพัฒนาประเทศให้คนในสังคมได้อยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข เศรษฐกิจเจริญเติบโตอย่างมีคุณภาพที่ยั่งยืน ภายใต้กระแสการเปลี่ยนแปลงทั้งภายใน และภายนอกประเทศที่มีการปรับเปลี่ยนอย่างรวดเร็ว คาดการณ์ได้ยาก และมีความซับซ้อนมากยิ่งขึ้น การพัฒนาในระยะแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 นี้ได้กำหนด ทิศทาง และยุทธศาสตร์การพัฒนาที่เหมาะสม โดยเร่งสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อป้องกันปัจจัยเสี่ยง และเสริมรากฐานของ ประเทศในด้านต่าง ๆ ให้เข้มแข็งควบคู่ไปกับการพัฒนาคนและสังคมไทยให้มีคุณภาพ มีโอกาสเข้าถึงทรัพยากรให้ ได้รับประโยชน์จากการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมอย่างเป็นธรรม รวมทั้งสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจด้วยฐานความรู้ และความคิดสร้างสรรค์บนพื้นฐานการผลิตและการบริโภคที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม นำไปสู่การพัฒนาประเทศที่ มั่นคงและยั่งยืน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2554, หน้า 10) ซึ่งแนวทาง ดังกล่าวมีความสอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการในการพัฒนาเยาวชนของชาติเข้าสู่โลกในยุค ศตวรรษที่ 21 โดยมุ่งส่งเสริมผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม รักความเป็นไทย ให้มีทักษะการคิดวิเคราะห์ สร้างสรรค์ มีทักษะด้านเทคโนโลยี สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่น และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมโลกได้อย่างสันติสุข (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551, หน้า 2) แนวทางการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 ในหมวด 4 มาตรา 24 กล่าวถึง การจัด กระบวนการเรียนรู้ ให้สถานศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่าน และเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง (สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาแห่งชาติ, 2545, หน้า 2-3) หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการ เรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สาระที่ 1 ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม มีเนื้อหาสาระมุ่งเน้นให้นักเรียน เป็นคนดีมีคุณธรรม จริยธรรม มีคุณสมบัติตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 แก้ไข เพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 จากสภาพปัญหาที่พบนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ยังขาดคุณธรรมจริยธรรม ขาดระเบียบวินัย ไม่รับผิดชอบต่อหน้าที่ ไม่สนใจการเรียน ไม่เห็นความสำคัญของการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง วิชาสังคมศึกษา สาระที่ 1 ศาสนา ศีลธรรมจริยธรรม ซึ่งมีเนื้อหาความรู้ค่อนข้างมาก ภาษาอังกฤษเข้าใจยาก เนื้อหาไม่ทันสมัย การเรียนการสอนแบบบรรยายนักเรียน ไม่กระตือรือร้นอยากที่จะเรียนรู้ นักเรียนส่วนใหญ่ขาด คุณธรรมและจริยธรรม มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน ของ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนท่าเรือ “นิตยานุกูล” ปีการศึกษา 2558 นักเรียนมีคะแนนวิชาสังคม ศึกษา ต่ำสุด 16.25 สูงสุด 51.88 คะแนนเฉลี่ย 31.87 ปีการศึกษา 2559 มีคะแนนวิชาสังคมศึกษา ต่ำสุด 11.00 สูงสุด 62.00 คะแนนเฉลี่ย 35.90 ซึ่งทั้งสองปีมีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าระดับจังหวัดและระดับประเทศ

จากปัญหาดังกล่าวผู้วิจัย ได้ตระหนักถึงความสำคัญของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เจตคติของนักเรียนที่ต่อ การเรียนในเรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา และสภาพสังคมไทยต้องการคนที่มีคุณธรรม จริยธรรม จึงได้ ศึกษาวิธีสอนแบบเบญจขันธ์ ซึ่งเป็นนวัตกรรมการสอนอีกประเภทหนึ่งที่เหมาะสมสำหรับการสอนด้านจริยศึกษา หรือสอนให้คนเราเกิดความรู้สึกในทางที่ดีขึ้นในจิตใจ ซึ่งต่างจากวิธีสอนโดยทั่วไปที่มุ่งให้เกิดความรู้มากกว่า ความรู้สึก (สุวิทย์ มูลคำ, และอรทัย มูลคำ, 2547, หน้า 158) วิธีสอนแบบเบญจขันธ์มี 5 ชั้นคือ 1) ชั้นรูป (ชั้น

เสนอสิ่งเร้า) 2) ชั้นเวทนา (ชั้นการรับรู้) 3) ชั้นสัญญา (ชั้นวิเคราะห์เหตุกับผลและสังเคราะห์ความรู้สึกเบื้องต้น) 4) ชั้นสังขาร (ชั้นตัดสินความดีงาม) และ 5) ชั้นวิญญาณ (ชั้นก่อเกิดอุปนิสัย) และวิธีสอนแบบไตรสิกขาซึ่งเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติกับสิ่งที่เรียนจริงๆ แล้วพิจารณาให้เห็นประโยชน์ คุณ โทษ ตามความเป็นจริงด้วยตนเองแล้วนำความรู้้นั้นมาเป็นหลักในการปฏิบัติอย่างจริงจัง วิธีสอนแบบไตรสิกขามี 3 ขั้นตอน คือ 1) ชั้นศีล 2) ชั้นกำหนดสมาธิ 3) ชั้นพิจารณาด้วยปัญญา (สุวิทย์ มูลคำ, และ อรทัย มูลคำ, 2547, หน้า 130)

ดังจะเห็นได้จากงานวิจัยของ นิวัฒน์ ล้ำจุมจัง (2550, บทคัดย่อ) ได้เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้วิธีสอนแบบเบญจขันธ์ ของนักเรียนโรงเรียนบ้านไร่ จังหวัดมุกดาหาร จำนวน 23 คน ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่ได้รับการสอนโดยใช้วิธีการสอนแบบเบญจขันธ์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 งานวิจัยของ นพรัตน์ ศรีมาตร (2555, หน้า 91-97) ได้ทำการวิจัยศึกษาผลสัมฤทธิ์และเจตคติต่อการเรียน เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้วิธีสอนแบบไตรสิกขา ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่เรียนโดยใช้วิธีสอนแบบไตรสิกขา หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ซึ่งจากการศึกษางานวิจัย พบว่า การเรียนโดยใช้วิธีสอนแบบเบญจขันธ์และวิธีสอนแบบไตรสิกขา ส่งผลต่อการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาให้สูงขึ้น และส่งผลต่อเจตคติต่อการเรียนเรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ทำให้ผู้เรียนมีความรู้สึกที่ตื่นใจ มีคุณธรรมจริยธรรม เพิ่มขึ้น จากความจำเป็นและความสำคัญของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ดังกล่าวมา ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีสอนแบบเบญจขันธ์และวิธีสอนแบบไตรสิกขาเรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษาศาสตร์และวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ และเจตคติต่อการเรียนเรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาให้บรรลุผลตามเจตนารมณ์ของหลักสูตร และส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และเจตคติของนักเรียนให้สูงขึ้นต่อไป

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยที่นำวิธีการสอนแบบพุทธศาสตร์ พระพุทธองค์ทรงเน้นการใช้ปัญญาในการแก้ปัญหา โดยใช้วิธีสอนแบบเบญจขันธ์ และวิธีสอนแบบไตรสิกขา ซึ่งทั้งสองวิธีนี้สามารถแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอนได้ ดังนั้นผู้ทำการวิจัยจึงมีความสนใจที่จะนำวิธีการสอนทั้งสองวิธีนี้มาใช้ในการจัดการเรียนการสอน ต่อไป

ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดวิธีสอนแบบเบญจขันธ์ ซึ่งเป็นวิธีสอนที่จัดอยู่ในนวัตกรรมของไทยประเภทหนึ่ง ซึ่งรองศาสตราจารย์ดร. เป็รื่อง กุมุท อดีตหัวหน้าภาควิชาเทคโนโลยีทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เป็นผู้คิดค้นขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2520 วิธีการสอนแบบนี้ เหมาะสำหรับการสอนด้านจริยศึกษา หรือสอนให้คนเกิดความรู้สึกในทางที่ตื่นใจ เช่น เป็นคนดีมีศีลธรรม คุณธรรม มีน้ำใจและค่านิยมที่ดีงามซึ่งมี 4 ขั้นตอน ดังนี้ 1) ชั้นเตรียม 2) ชั้นสอน มี 5 ชั้น ดังนี้ 2.1) ชั้นรูป กำหนดและเสนอสิ่งเร้า 2.2) ชั้นเวทนา รับรู้

2.3) ชั้นสัญญา ชั้นวิเคราะห์การรับรู้ 2.4) ชั้นสังขาร ตัดสินความดีงาม 2.5) ชั้นวิญญาณ ชั้นก่อเกิดอุปนิสัยหรือคุณธรรมฝังใจ 3) ชั้นสรูป 4) ชั้นวัดผลประเมินผล

วิธีสอนแบบไตรสิกขา จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า วิธีสอนแบบไตรสิกขา (ศีล สมาธิ ปัญญา) เป็นวิธีสอนที่สมเด็จพระผู้มีพระภาคเจ้าทรงวางไว้เป็นหลักแห่งการศึกษา ถือกันว่าเป็นระบบการปฏิบัติธรรมที่ครบถ้วนสมบูรณ์ ซึ่งพระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต) ได้ศึกษาหลักคำสอนเรื่องไตรสิกขาแล้วนำมาเทศนาสั่งสอนพุทธศาสนิกชน เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติสิ่งที่เรียนจริง ๆ แล้วพิจารณาให้เห็นประโยชน์ คุณ โทษ ตามความเป็นจริงด้วยตนเองแล้วนำความรู้ที่นำมาเป็นหลักปฏิบัติอย่างจริงจังโดยมีขั้นตอนการสอน 4 ขั้นตอน ดังนี้ 1) ชี้นำเข้าสู่บทเรียน 2) ชี้นสอน โดยใช้ ศีลสิกขา จิตสิกขา ปัญญาสิกขา 3) ชั้นสรูป และ 4) ชั้นการวัดและประเมินผล มีวัตถุประสงค์ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยการฝึกปฏิบัติจริงและเพื่อให้ผู้เรียนนำความรู้มาใช้เป็นหลักปฏิบัติในชีวิตประจำวัน ซึ่งกระบวนการศึกษาตามหลักไตรสิกขานี้มีลักษณะเด่น และผู้วิจัยได้เลือกใช้เป็นทฤษฎีทางการจัดกระบวนการเรียนการสอน (วศิน อินทสระ, 2541, หน้า 18)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา เรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้วิธีสอนแบบเบญจขันธ์ ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา เรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้วิธีสอนแบบไตรสิกขา ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน
3. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา เรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้วิธีสอนแบบเบญจขันธ์กับวิธีสอนแบบไตรสิกขา
4. เพื่อเปรียบเทียบเจตคติต่อการเรียนวิชาสังคมศึกษา เรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้วิธีสอนแบบเบญจขันธ์กับวิธีสอนแบบไตรสิกขา

วิธีดำเนินการวิจัย

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัย เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา โดยใช้วิธีสอนแบบเบญจขันธ์กับวิธีสอนแบบไตรสิกขา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 มีขอบเขตของการวิจัยดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
  - 1.1 ประชากรเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2560 โรงเรียนท่าเรือ “นิตยานุกูล” อำเภอท่าเรือ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 3 จำนวน 6 ห้องเรียน จำนวนนักเรียน 197 คน
  - 1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา

โรงเรียนท่าเรือ “นิตยานุกูล” อำเภอท่าเรือ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา สำนักงานเขตพื้นที่มัธยมศึกษา เขต 3 จำนวน 2 ห้องเรียน จำนวน 72 คน ซึ่งได้กลุ่มตัวอย่าง โดยใช้วิธีสุ่มอย่างง่าย (simple random sampling) ด้วยวิธีจับสลากห้องเรียน ดังนี้

1.2.1 กลุ่มทดลองที่ 1 ที่เรียนโดยใช้วิธีสอนแบบเบญจจันท์ จำนวน 36 คน

1.2.2 กลุ่มทดลองที่ 2 ที่เรียนใช้วิธีสอนแบบไตรสิกขา จำนวน 36 คน

2. ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

2.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ วิธีการสอนแบ่งเป็น 2 วิธี

2.1.1 วิธีสอนแบบเบญจจันท์

2.1.2 วิธีสอนแบบไตรสิกขา

2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่

2.2.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

2.2.2 เจตคติต่อการเรียน

3. ขอบเขตเนื้อหา

เนื้อหาที่ใช้ในการทดลองครั้งนี้อยู่ในหลักสูตรแกนกลางพุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สาระที่ 1 ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม วิชาสังคมศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 เรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา มีเนื้อหา ดังนี้ 1) โลกธรรม 8 2) กรรมนิยาม 12 3) วิมุตติ 5 4) ทิฏฐธัมมิกัตถประโยชน์ 4

4. ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ทำการวิจัยในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2560 จำนวน 6 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 ชั่วโมง รวมทั้งหมด 12 ชั่วโมง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัย และเก็บข้อมูล ประกอบด้วย

1. แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีสอนแบบเบญจจันท์ และวิธีสอนแบบไตรสิกขา

2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

3. แบบวัดเจตคติต่อการเรียน เรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

1. ขั้นตอนการสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา โดยใช้วิธีสอนแบบเบญจจันท์ และวิธีสอนแบบไตรสิกขา

1.1 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เกี่ยวกับวิธีสอนแบบเบญจจันท์และวิธีสอนแบบไตรสิกขา

1.2 ศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

1.3 ศึกษาวิธีการสอน สื่อการเรียนการสอน ผลงานที่เกี่ยวข้องกับวิธีสอนแบบเบญจจันทร์ และวิธีสอนแบบไตรสิกขา

1.4 ศึกษาเนื้อหา เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา จากโครงสร้างรายวิชา ของหลักสูตรสถานศึกษาในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเลือกใช้หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ซึ่งมีเนื้อหาสอดคล้องกับมาตรฐานและตัวชี้วัด โดยผู้วิจัยได้นำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา จำนวน 4 หลักธรรม จัดทำเป็นแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบเบญจจันทร์และวิธีสอนแบบไตรสิกขา จำนวน 4 แผน ใช้เวลาจำนวน 12 ชั่วโมง ดังนี้

แผนจัดการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง โลกธรรม 8	จำนวน 3 ชั่วโมง
แผนจัดการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง กรรมนิยาม 12	จำนวน 3 ชั่วโมง
แผนจัดการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง วิมุตติ 5	จำนวน 3 ชั่วโมง
แผนจัดการเรียนรู้ที่ 4 เรื่อง ทิฏฐธัมมิกัตถประโยชน์ 4	จำนวน 3 ชั่วโมง

1.5 นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่สร้างเสร็จแล้ว เสนอคณะกรรมการผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์เพื่อดำเนินการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องตามคำแนะนำ

1.6 นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ปรับปรุงแล้ว จำนวน 4 แผน รวม 12 ชั่วโมง นำเสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องและความเหมาะสมโดย ค่า IOC ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป ถือว่าใช้ได้ (พิชิต ฤทธิ์จรูญ, 2554, หน้า 242) ผลการพิจารณาได้ค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.80-1.00

1.7 นำแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา โดยใช้วิธีสอนแบบเบญจจันทร์และวิธีสอนแบบไตรสิกขา ที่ได้แก้ไขปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ ไปจัดพิมพ์เป็นฉบับสมบูรณ์ เพื่อใช้ในการวิจัยในขั้นต่อไป

2. การสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

2.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

2.2 ศึกษาหลักสูตรสถานศึกษา ตามหลักสูตรแกนกลางขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ในเรื่องมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด สาระการเรียนรู้ เนื้อหา วิชาสังคมศึกษา สาระที่ 1 ศาสนาศีลธรรม จริยธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

2.3 วิเคราะห์เนื้อหาและตัวชี้วัดจากหลักสูตรที่กำหนดไว้ โดยทำการวิเคราะห์พฤติกรรมที่เกี่ยวกับความรู้ความสามารถและทักษะต่างๆ ให้ครอบคลุมความรู้ความจำ ความเข้าใจ การนำไปใช้ การวิเคราะห์สังเคราะห์และประเมินค่า ในรายวิชาสังคมศึกษา

2.4 ดำเนินการจัดทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา

จำนวน 50 ข้อ ให้สอดคล้องกับเนื้อหาและครอบคลุมตัวชี้วัดการเรียนรู้ เป็นแบบทดสอบแบบปรนัย 4 ตัวเลือก โดยเลือกตอบข้อที่ถูกเพียงข้อเดียว ถ้าตอบถูกได้ 1 คะแนน ถ้าตอบผิดได้ 0 คะแนน

2.5 นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ที่สร้างเสร็จแล้ว เสนอต่อคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์เพื่อดำเนินการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องตามคำแนะนำ

2.6 นำแบบทดสอบที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว เสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน ทำการตรวจสอบลักษณะของข้อคำถาม ตัวเลือก ความสอดคล้องระหว่างจุดประสงค์การเรียนรู้ (IOC) รวมทั้งความเหมาะสมของแบบทดสอบ ค่า IOC ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป ถือว่าใช้ได้ (พิชิต ฤทธิ์จรูญ, 2554, หน้า 242) ผลการพิจารณาได้ค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.80-1.00

2.7 นำแบบทดสอบที่แก้ไขปรับปรุงตามคำแนะนำของคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญไปทดลองใช้ (try out) กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนท่าเรือ “นิตยานุกูล” ที่ไม่ใช่งานตัวอย่าง จำนวน 38 คน ตรวจให้คะแนนที่ตอบถูก 1 คะแนน ตอบผิดหรือไม่ตอบหรือตอบมากกว่า 1 ตัวเลือก ในข้อเดียวกันให้ 0 คะแนน

2.8 นำคะแนนที่ได้จากการทดสอบกับนักเรียนไปวิเคราะห์หาค่าความยากง่าย (p) โดยคัดเลือกข้อสอบที่มีความยากง่ายระหว่าง 0.53-0.78 และค่าอำนาจจำแนก (r) มีค่า 0.33-0.61

2.9 นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ที่ได้ดำเนินการปรับปรุงแก้ไข และดำเนินการคัดเลือกไว้จำนวน 30 ข้อ ไปมาทำการวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (try out) โดยใช้สูตรของคูเดอร์ ริชาร์ดสัน KR-20 (kuder richardson formula 20) รวมทั้งปรับปรุงคำถามและตัวเลือกบางตัวให้เหมาะสมยิ่งขึ้น มีค่าความเชื่อมั่น 0.783

2.10 นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ที่ผ่านการคัดเลือก

และหาคุณภาพแล้วไปจัดทำเป็นแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ไปทดสอบกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 เป็นกลุ่มตัวอย่างต่อไป

3. แบบวัดเจตคติต่อการเรียน

ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

3.1 ศึกษาเอกสารและแนวการสร้างรูปแบบของเจตคติต่อการเรียน (พิชิต ฤทธิ์จรูญ, 2549, หน้า 223-231) เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือสำหรับวัดเจตคติต่อการเรียนของนักเรียนที่ผ่านการเรียนรู้ เรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้วิธีสอนแบบเบญจขันธ์กับวิธีสอนแบบไตรสิกขา จากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3.2 สร้างแบบวัดเจตคติต่อการเรียน ตามวิธีการของลิเคิร์ท ซึ่งประกอบด้วยคำถามที่มีลักษณะเป็นแบบ

มาตรฐานประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ จำนวน 20 ข้อ มีข้อที่แสดงข้อความทางบวก 16 ข้อ และแสดงข้อความทางลบ 4 ข้อ มาวิเคราะห์ข้อมูล ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลจากค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) จากนั้นนำคะแนนที่ได้มาหาค่าเฉลี่ย โดยการแปลความหมายจากข้อมูลที่ได้ดังต่อไปนี้ (ชัชวาลย์ เรื่องประพันธ์, 2543, หน้า 30)

ค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00 หมายถึง มีเจตคติต่อการเรียนมากในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51 – 4.50 หมายถึง มีเจตคติต่อการเรียนในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51 – 3.50 หมายถึง มีเจตคติต่อการเรียนในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51 – 2.50 หมายถึง มีเจตคติต่อการเรียนในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.50 หมายถึง มีเจตคติต่อการเรียนในระดับน้อยที่สุด

3.4 นำแบบสอบถามวัดเจตคติต่อการเรียน สร้างขึ้นเรียบร้อยแล้ว เสนอต่อคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา และโครงสร้างข้อคำถาม พฤติกรรมที่แสดงออก และความเหมาะสมของแบบวัดเจตคติต่อการเรียน ปรับปรุงแก้ไขตามแนะนำ

1.5 นำแบบสอบถามวัดเจตคติต่อการเรียน ที่สร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ความเหมาะสมของข้อคำถามแล้วนำมาแก้ไขข้อบกพร่องค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) จะต้องมีค่าระหว่าง 0.50-1.00 ในแต่ละรายข้อ ผลการพิจารณาได้ค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.80-1.00

1.6 นำแบบสอบถามวัดเจตคติต่อการเรียน ที่ผ่านการพิจารณาจากคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

และผู้เชี่ยวชาญ และปรับปรุงแก้ไขแล้ว จำนวน 20 ข้อ ไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนท่าเรือ “นิตยานุกูล” ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 38 คน

1.7 นำแบบวัดเจตคติต่อการเรียน มาวิเคราะห์หาคุณภาพของแบบวัดเจตคติต่อการเรียน เรื่อง หลักธรรม

ทางพระพุทธศาสนา จำนวน 20 ข้อ โดยค่าความเชื่อมั่นที่ได้จะต้องมีค่าไม่ต่ำกว่า 0.854

1.8 นำแบบวัดเจตคติต่อการเรียนที่หาค่าความเชื่อมั่นแล้ว มาจัดทำเป็นแบบวัดเจตคติต่อการเรียนฉบับ

สมบูรณ์ แล้วนำไปทดลองใช้กับนักเรียนโรงเรียนท่าเรือ “นิตยานุกูล” ที่เป็นกลุ่มทดลองต่อไป

วิธีดำเนินการทดลอง

ผู้วิจัยได้ทำการทดลองในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2560 ทดลองกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนท่าเรือ “นิตยานุกูล” อำเภอท่าเรือ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

1. ขอความอนุเคราะห์คณะกรรมการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี เพื่อทำหนังสือถึงโรงเรียนท่าเรือ “นิตยานุกูล” เพื่อขอทำการวิจัย
2. นำหนังสือถึงผู้อำนวยการโรงเรียน และหัวหน้าฝ่ายวิชาการโรงเรียนท่าเรือ “นิตยานุกูล” เพื่อขออนุญาตทดลองใช้เครื่องมือ (try out) และขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูล
3. แจ้งให้นักเรียนทราบและทำความเข้าใจกับการจัดการเรียนรู้ถึงวิธีการจัดการเรียนรู้ บทบาทของผู้เรียน เป้าหมายของการเรียน จุดประสงค์ของการเรียน และวิธีการวัดผลประเมินผลการเรียนในครั้งนี้ โดยกำหนดให้
  - 3.1 กลุ่มทดลองที่ 1 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/2 จำนวน 36 คน เรียนโดยใช้วิธีสอนแบบเบญจชั้น
  - 3.2 กลุ่มทดลองที่ 2 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/4 จำนวน 36 คน เรียนโดยใช้วิธีสอนแบบไตรสิกขา
4. ดำเนินการทดสอบก่อนเรียน (pre-test) โดยทดสอบกับนักเรียนทั้งสองกลุ่ม ด้วยแบบทดสอบก่อนเรียน เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ซึ่งเป็นแบบทดสอบชุดเดียวกันทั้งสองกลุ่ม
5. ดำเนินการทดลองสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้ทั้งสองกลุ่ม ใช้เนื้อหาเดียวกัน และระยะเวลาในการวิจัยเท่ากัน เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา จำนวน 4 แผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 12 ชั่วโมง
6. หลังจากเสร็จสิ้นการดำเนินการทดลองเรียบร้อยแล้ว ทำการทดสอบหลังเรียน (post-test) กับนักเรียนทั้งสองกลุ่มอีกครั้ง ด้วยแบบทดสอบหลังเรียนฉบับเดียวกันทั้งสองกลุ่ม
7. ดำเนินการให้นักเรียนในกลุ่มทดลองทั้งสองกลุ่ม ทำแบบวัดเจตคติต่อการเรียนเรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ซึ่งเป็นแบบวัดเจตคติต่อการเรียนชุดเดียวกันทั้งสองกลุ่ม
8. นำกระดาษคำตอบของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและแบบวัดเจตคติต่อการเรียนเรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาของนักเรียน มาวิเคราะห์ด้วยวิธีทางสถิติ เพื่อทดสอบสมมติฐาน

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการทดลองผลการจัดการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษา เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้วิธีสอนแบบเบญจชั้น กับวิธีสอนแบบไตรสิกขา มีการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้วิธีสอนแบบเบญจชั้น ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้สถิติทดสอบ t-test Dependent
2. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้วิธีสอนแบบไตรสิกขา ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้สถิติทดสอบ t-test Dependent

3. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้วิธีสอนแบบเบญจขันธ์กับวิธีสอนแบบไตรสิกขา โดยใช้สถิติทดสอบ t-test Independent

4. เปรียบเทียบเจตคติต่อการเรียนวิชาสังคมศึกษา เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้วิธีสอนแบบเบญจขันธ์กับวิธีสอนแบบไตรสิกขา โดยใช้สถิติค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) , ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และสถิติทดสอบที (t-test Independent)

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลได้ผลดังนี้

1. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา เรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนท่าเรือ “นิตยานุกูล” อำเภอท่าเรือ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 36 คน ที่เรียนโดยใช้วิธีสอนแบบเบญจขันธ์ ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน รายละเอียดการวิเคราะห์ข้อมูลนำเสนอในตาราง 1

ตาราง 1 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา

ปีที่ 5 ที่เรียนโดยใช้วิธีสอนแบบเบญจขันธ์ ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน

การทดสอบ	n	$\bar{X}$	S.D.	t	P-value
ก่อนเรียน	36	11.61	2.62		
หลังเรียน	36	23.86	2.14	48.39	.000*

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 5 พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนโดยใช้วิธีสอนแบบเบญจขันธ์ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา เรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนท่าเรือ “นิตยานุกูล” อำเภอท่าเรือ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 36 คนที่เรียนโดยใช้วิธีสอนแบบไตรสิกขา ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน รายละเอียดการวิเคราะห์ข้อมูลนำเสนอในตาราง 2

ตาราง 2 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา

ปีที่ 5 ที่เรียนโดยใช้วิธีสอนแบบไตรสิกขา ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน

การทดสอบ	n	$\bar{X}$	S.D.	t	P-value
ก่อนเรียน	36	11.94	2.41		
หลังเรียน	36	23.14	2.42	41.51	.000*

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 2 พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนโดยใช้วิธีสอนแบบไตรสิกขา หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา เรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนท่าเรือ “นิตยานุกูล” อำเภอท่าเรือ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ระหว่างกลุ่มทดลองโดยใช้วิธีสอนแบบเบญจจันท์กับกลุ่มทดลองโดยใช้วิธีสอนแบบไตรสิกขา รายละเอียดการวิเคราะห์ข้อมูลนำเสนอในตาราง 3

ตาราง 3 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ระหว่างกลุ่มทดลองโดยใช้วิธีสอนแบบเบญจจันท์ กับกลุ่มทดลองโดยใช้วิธีสอนแบบไตรสิกขา

กลุ่มที่เรียน	n	$\bar{X}$	S.D.	t	P-value
วิธีสอนแบบเบญจจันท์	36	23.86	2.14		
วิธีสอนแบบไตรสิกขา	36	23.14	2.42	1.85	.185

จากตาราง 3 พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนโดยใช้วิธีสอนแบบเบญจจันท์กับวิธีสอนแบบไตรสิกขา ไม่แตกต่างกันซึ่งผลการวิจัยไม่สอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัย

4. เปรียบเทียบเจตคติต่อการเรียนวิชาสังคมศึกษา เรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนท่าเรือ “นิตยานุกูล” อำเภอท่าเรือ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ระหว่างกลุ่มทดลองที่เรียนโดยใช้วิธีสอนแบบเบญจจันท์กับกลุ่มทดลองที่เรียนโดยใช้วิธีสอนแบบไตรสิกขา รายละเอียดการวิเคราะห์ข้อมูลนำเสนอในตาราง 4

ตาราง 4 คะแนนเฉลี่ยเจตคติต่อการเรียนสังคมศึกษา เรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนโดยใช้วิธีสอนแบบเบญจขันธ์

	ข้อความ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับเจตคติ
1	ฉันมีความกระตือรือร้นในการเรียน เรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา	4.67	0.53	มากที่สุด
2	การเรียน เรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ฝึกให้ฉันมีความสามัคคี มีน้ำใจ	4.58	0.55	มากที่สุด
3	การเรียน เรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ทำให้ฉัน ได้มีส่วนร่วม ในการเรียน	3.81	1.06	มาก
4	การเรียนเรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนามีกิจกรรมในการเรียนที่หลากหลาย	3.72	0.88	มาก
5	การเรียนเรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาส่งเสริมให้ฉัน มีทักษะแก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง	3.81	0.92	มาก
6	กิจกรรมในการเรียนเรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาทำให้ฉัน เข้าใจเนื้อหาที่เรียนได้ดียิ่งขึ้น	4.56	0.56	มากที่สุด
7	การเรียน เรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา มีสื่อการเรียนที่น่าสนใจ	3.36	1.17	ปานกลาง
8	การเรียน เรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ไม่ช่วยให้ฉันเป็นคนมีความคิดละเอียดรอบคอบ	4.53	0.65	มากที่สุด
9	การเรียน เรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ฝึกให้ฉันคิดวิเคราะห์อย่างมีเหตุผล	4.28	0.66	มาก
10	การเรียน เรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ทำให้ฉันมีความศรัทธาในพระพุทธศาสนามากขึ้น	3.83	1.11	มาก
11	การเรียน เรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ทำให้ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนๆ	4.64	0.59	มากที่สุด
12	การเรียน เรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เป็นกิจกรรมการ เรียนรู้ ที่ฉันได้ฝึกปฏิบัติจริง	4.39	0.73	มาก
13	ฉันรู้สึกเบื่อหน่าย ไม่อยากเรียนเรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา	3.94	1.07	มาก
14	การเรียน เรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ทำให้ฉันเกิดความรู้สึกที่ดีขึ้นในจิตใจ มีคุณธรรมมีค่านิยมที่ดีงาม	3.83	1.03	มาก

ตาราง 4 (ต่อ)

	ข้อความ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับเจตคติ
15	ฉันไม่สามารถนำความรู้ เรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา มาใช้ปฏิบัติในชีวิตประจำวันได้	3.75	1.05	มาก
16	การเรียนรู้ เรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ทำให้ฉันอยากมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางพระพุทธศาสนามากขึ้น	4.50	0.81	มากที่สุด
17	การเรียนรู้ เรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาทำให้ฉันรู้จักการทำบุญและการทำความดีที่ถูกต้อง	3.56	1.13	มาก
18	การเรียนรู้ เรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ทำให้ฉันรู้จักเหตุแห่งทุกข์และแนวทางแก้ปัญหาคือถูกต้อง	4.53	0.61	มากที่สุด
19	การเรียนรู้ เรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ไม่ช่วยทำให้ฉันได้รู้จักตนเองและเข้าใจผู้อื่นมากขึ้น	4.14	0.80	มาก
20	ถ้าทุกคนปฏิบัติตามหลักธรรมในพระพุทธศาสนาจะทำให้ตนเองครอบครัวและสังคมมีความสุข	4.08	1.08	มาก
	เฉลี่ยรวม	4.13	0.44	มาก

จากตาราง 4 พบว่า คะแนนเฉลี่ยเจตคติต่อการเรียนวิชาสังคมศึกษา เรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนโดยใช้วิธีสอนแบบเบญจขันธ์ มีค่าเท่ากับ 4.13 ซึ่งแปลผลได้ว่านักเรียนที่ได้รับการสอนโดยวิธีสอนแบบเบญจขันธ์ มีเจตคติต่อการเรียนสังคมศึกษา เรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาอยู่ในระดับมาก

ตาราง 5 คะแนนเฉลี่ยเจตคติต่อการเรียนสังคมศึกษา เรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนโดยใช้วิธีสอนแบบไตรสิกขา

	ข้อความ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับเจตคติ
1	ฉันมีความกระตือรือร้นในการเรียน เรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา	4.25	0.77	มาก
2	การเรียนรู้ เรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ฝึกให้ฉันมีความสามัคคี มีน้ำใจ	4.25	0.65	มาก
3	การเรียนรู้ เรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ทำให้ฉันได้มีส่วนร่วมในการเรียน	3.47	0.97	ปานกลาง

ตาราง 5 (ต่อ)

	ข้อความ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับเจตคติ
4	การเรียนรู้เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนามีกิจกรรมในการเรียน ที่หลากหลาย	3.50	0.85	มาก
5	การเรียนรู้เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาส่งเสริมให้ฉัน มีทักษะ แก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง	3.58	0.97	มาก
6	กิจกรรมในการเรียนเรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาทำให้ฉัน เข้าใจเนื้อหาที่เรียนได้ดียิ่งขึ้น	4.33	0.67	มาก
7	การเรียนรู้ เรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา มีสื่อการเรียน ที่น่าสนใจ	3.17	0.91	ปานกลาง
8	การเรียนรู้ เรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ไม่ช่วยทำให้ฉันเป็น คน มีความคิดละเอียดรอบคอบ	4.19	0.75	มาก
9	การเรียนรู้ เรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ฝึกให้ฉันคิดวิเคราะห์ อย่างมีเหตุผล	3.86	0.90	มาก
10	การเรียนรู้ เรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ทำให้ฉันมีความ ศรัทธาในพระพุทธศาสนามากขึ้น	3.72	1.03	มาก
11	การเรียนรู้ เรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ทำให้ได้แลกเปลี่ยน เรียนรู้กับเพื่อนๆ	4.17	0.85	มาก
12	การเรียนรู้ เรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เป็นกิจกรรมการ เรียนรู้ ที่ฉันได้ฝึกปฏิบัติจริง	3.47	0.97	ปานกลาง
13	ฉันรู้สึกเบื่อหน่าย ไม่อยากเรียนเรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา	3.94	1.07	มาก
14	การเรียนรู้ เรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ทำให้ฉัน เกิดความรู้สึที่ดีขึ้นในจิตใจ มีคุณธรรมมีค่านิยมที่ดีงาม	3.83	1.03	มาก
15	ฉันไม่สามารถนำความรู้ เรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา มาใช้ ปฏิบัติในชีวิตประจำวันได้	3.53	0.94	มาก
16	การเรียนรู้ เรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ทำให้ฉันอยากมี ส่วนร่วมในกิจกรรมทางพระพุทธศาสนามากขึ้น	3.92	0.97	มาก
17	การเรียนรู้ เรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาทำให้ฉันรู้จักการ ทำบุญและการทำความดีที่ถูกต้อง	3.19	1.04	ปานกลาง

ตาราง 5 (ต่อ)

	ข้อความ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับเจตคติ
18	การเรียนรู้ เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ทำให้ฉันรู้จักเหตุแห่งทุกข์และแนวทางแก้ปัญหาที่ถูกต้อง	4.47	0.94	ปานกลาง
19	การเรียนรู้ เรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ไม่ช่วยทำให้ฉันได้รู้จักตนเองและเข้าใจผู้อื่นมากขึ้น	3.83	0.91	มาก
20	ถ้าทุกคนปฏิบัติตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาจะทำให้ตนเองครอบครัวและสังคมมีความสุข	3.61	0.93	มาก
	เฉลี่ยรวม	3.74	0.30	มาก

จากตาราง 5 พบว่า คะแนนเฉลี่ยเจตคติต่อการเรียนวิชาสังคมศึกษา เรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนโดยใช้วิธีสอนแบบไตรสิกขามีค่าเท่ากับ 3.74 ซึ่งแปลผลได้ว่านักเรียนที่ได้รับการสอนโดยวิธีสอนแบบไตรสิกขามีเจตคติต่อการเรียนสังคมศึกษา เรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา อยู่ในระดับมาก

ตาราง 6 ผลการเปรียบเทียบเจตคติต่อการเรียนวิชาสังคมศึกษา เรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ระหว่างกลุ่มทดลองที่เรียนโดยใช้วิธีสอนแบบเบญจขันธ์ กับกลุ่มทดลองที่เรียนโดยใช้วิธีสอนแบบไตรสิกขา

กลุ่มที่เรียน	n	$\bar{X}$	S.D.	t	P-value
วิธีสอนแบบเบญจขันธ์	36	4.13	0.44		
วิธีสอนแบบไตรสิกขา	36	3.74	0.30	4.229	.000*

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 6 พบว่าเจตคติต่อการเรียนวิชาสังคมศึกษา เรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนโดยใช้วิธีสอนแบบเบญจขันธ์สูงกว่านักเรียนที่เรียนโดยใช้วิธีสอนแบบไตรสิกขา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ซึ่งผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลได้ผลดังนี้

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนโดยใช้วิธีสอนแบบเบญจขันธ์ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนโดยใช้วิธีสอนแบบไตรสิกขา หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5

3. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนโดยใช้วิธีสอนแบบเบญจขันธ์ และที่เรียนโดยใช้วิธีสอนแบบไตรสิกขา มีคะแนนเฉลี่ยไม่แตกต่างกัน

4. เจตคติต่อการเรียนวิชาสังคมศึกษา เรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนโดยใช้วิธีสอนแบบเบญจขันธ์ และวิธีสอนแบบไตรสิกขา มีคะแนนเฉลี่ยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5

อภิปรายผลการวิจัย

ในการวิจัยศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการศึกษาผลสัมฤทธิ์และเจตคติต่อการเรียนเรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนโดยใช้วิธีสอนแบบเบญจขันธ์ กับที่เรียนโดยใช้วิธีสอนแบบไตรสิกขามีผลการวิจัยและอภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนโดยใช้วิธีสอนแบบเบญจขันธ์ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะวิธีสอนแบบเบญจขันธ์เป็นการสอนตามแนวพุทธวิธี เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ ผู้สอนรู้จักนักเรียนเป็นอย่างดี แล้วพยายามจัดบรรยากาศในการเรียน จัดลำดับความสำคัญ ความยากง่ายของเนื้อหา ยืดหยุ่น กลวิธีในการสอน และนำเอาหลักจิตวิทยามาใช้ในการจัดการเรียนการสอน การสอนแบบเบญจขันธ์เป็นรูปแบบหนึ่ง ซึ่งใช้หลักการยึดมั่น ถือนั่นในชั้น 5 ได้แก่ รูป เวทนา สัญญา สังขาร และวิญญาณ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนิวัฒน์ ล้ำจุมจัง (2550, บทคัดย่อ) ได้เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้วิธีสอนแบบเบญจขันธ์ และเปรียบเทียบความสามารถในการคิดแบบสืบสาวเหตุปัจจัยของนักเรียนในโรงเรียนบ้านไร่ จังหวัดมุกดาหาร จำนวน 23 คน ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่ได้รับ การสอนโดยใช้วิธีการสอนแบบเบญจขันธ์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนโดยใช้วิธีสอนแบบไตรสิกขา หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะวิธีสอนแบบไตรสิกขา เป็นกระบวนการพัฒนามนุษย์ทั้งหลาย ทั้งทางกาย วาจา ความคิด จิตใจ อารมณ์และสติปัญญา ให้สามารถดำรงและดำเนินชีวิตในสังคมอย่างสันติ มีอิสรภาพ เป็น การสอนที่เน้น ด้านศีล สมาธิ ปัญญา โดยเริ่มตั้งแต่ในชั้น ศีลสิกขา คือ การปฏิบัติตนสำรวมกาย วาจา ให้เกิดความมีระเบียบวินัย ในชั้นสมาธิสิกขา เป็นการฝึกให้มีสติ จิตมีความตั้งมั่น สงบ ไม่ฟุ้งซ่าน มีระเบียบการคิด ซึ่ง จะช่วยก่อให้เกิดความตั้งใจเรียนซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของจตุพร อยู่ศิริ (2551, หน้า 148-149) ได้ทำการวิจัย การพัฒนาผลการเรียนรู้และกระบวนการเรียนรู้ด้วยการค้นพบเรื่อง ความรู้พื้นฐานทางเศรษฐศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบไตรสิกขา ผลการวิจัยพบว่า ผลการเรียนรู้ เรื่องความรู้พื้นฐานทาง

เศรษฐศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลังจากการจัดการเรียนรู้สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนโดยใช้วิธีสอนแบบเบญจขันธ์ และที่เรียนโดยใช้วิธีสอนแบบไตรสิกขา มีคะแนนเฉลี่ยไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าวิธีการสอนแบบเบญจขันธ์และวิธีการสอนแบบไตรสิกขา ต่างเป็นการสอนตามแนวพุทธวิธี มีการปฏิบัติกำหนดให้นักเรียนเกิดปัญญาเป็นตัวกำกับในการแสวงหาความรู้ คล้ายคลึงกัน กล่าวคือ

3.1 วิธีสอนแบบเบญจขันธ์ เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ ผู้สอนพยายามจัดบรรยากาศในการเรียน จัดลำดับความสำคัญ ความยากง่ายของเนื้อหา ยืดหยุ่น กลวิธีในการสอน และนำเอาหลักจิตวิทยามาใช้ในการจัดการเรียนการสอน ทำให้นักเรียนเกิดอารมณ์ ความรู้สึก อยากรู้ การเรียนโดยใช้คำถาม รู้จักคิดแยกแยะว่า มีอะไรเกิดขึ้น ใครทำอะไร ที่ไหน อย่างไร เมื่อไร ตัดสินความดีงาม รู้จักวิจารณ์ความผิด ถูก ความดีงาม ความชั่วร้าย ความเหมาะสม ควรประพฤติ และไม่ควรประพฤติใช้คำถามเพื่อโน้มนำความดีหรือความรู้สึกอันชอบธรรม ซึ่งมีขั้นตอนมี 4 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นเตรียม โดยผู้วิจัยจะให้นักเรียนทำสมาธิแบบอานาปนสติเพื่อให้จิตสงบ ให้นักเรียนมีสมาธิในการเรียน 2) ขั้นสอน ประกอบด้วย 2.1) ขั้นกำหนดและเสนอสิ่งเร้า (ขั้นรูป) ผู้วิจัยนำนักเรียนเข้าสู่บทเรียนโดยพูดคุยซักถาม เปิดภาพประกอบจากสื่อ Power point 2.2) ขั้นรับรู้ (ขั้นเวทนา) ผู้วิจัยให้นักเรียนศึกษาเนื้อหาโดยใช้สื่อ Power point พร้อมศึกษาเนื้อหาจากหนังสือเรียนสังคมศึกษา สาระที่ 1 ศาสนา ศีลธรรมและจริยธรรม ร่วมกับ 2.3) ขั้นวิเคราะห์เหตุผลและสังเคราะห์ความรู้ (ขั้นสัญญา) ผู้วิจัยให้นักเรียนศึกษากรณีตัวอย่าง พร้อมตั้งคำถามให้นักเรียนใช้ความคิดในการวิเคราะห์เหตุผล 2.4) ขั้นตัดสินความดีงาม (ขั้นสังขาร) ผู้วิจัยออกแบบใบงานเพื่อให้นักเรียนตัดสินพฤติกรรมที่ดีหรือไม่ดี 2.5) ขั้นก่ออุปนิสัยหรือคุณธรรมฝังใจ (ขั้นวิญญาณ) ผู้วิจัยออกแบบใบงานเพื่อให้นักเรียนนำพฤติกรรมที่เหมาะสมไปใช้ในชีวิตประจำวัน 3) ขั้นสรุป นักเรียนสรุปองค์ความรู้ 4) ขั้นวัดผลและประเมินผล นักเรียนทำแบบฝึกหัด โดยครูและร่วมกันเฉลยคำตอบ

3.2 การสอนโดยวิธีสอนแบบไตรสิกขานั้นเน้นให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้จากการควบคุมตนเอง ทำจิตให้สงบเพื่อให้เกิดปัญญา ทำให้นักเรียนเกิดความรู้ความเข้าใจสาระการเรียนรู้ที่เรียนอย่างแจ่มแจ้ง เน้นให้นักเรียนเป็นคนดี มีคุณธรรม ประพฤติปฏิบัติชอบด้วยการรู้จัก แยกแยะความดีความชั่ว รู้จักประมาณตนในการใช้ชีวิต อยู่ในสังคม รู้จักตัดกิเลสที่ครอบงำจิตใจ เข้าใจโลกของความเป็นจริง และมีปฏิสัมพันธ์อยู่ร่วมกับผู้อื่น อย่างเอื้ออาทรในสังคม ซึ่งมีการยกกรณีตัวอย่างมาให้นักเรียนวิเคราะห์เปรียบเทียบ ทำให้นักเรียนเข้าใจอย่างมีเหตุผล ซึ่งมีขั้นตอนการสอน 4 ขั้นตอน ดังนี้ 1) ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน โดยผู้วิจัยพูดคุยซักถามเพื่อเชื่อมโยงเรื่องที่จะสอน เปิดภาพประกอบจากสื่อ Power point 2) ขั้นสอน ประกอบด้วย 2.1) ขั้นศีลสิกขา (พูดดี ทำดี ดำรงชีวิตดี) ผู้วิจัยให้ผู้เรียนควบคุมตนเองให้อยู่ในระเบียบวินัยทั้งกายและวาจาให้อยู่ในสภาพเรียบร้อยพร้อมที่จะเรียนรู้ โดยบูชาพระรัตนตรัยพร้อมกับสวดมนต์และอาราธนาศีล 2.2) ขั้นจิตสิกขาหรือการทำสมาธิ (ความเพียร การระลึกรู้) ผู้วิจัยให้นักเรียนทำสมาธิแบบอานาปนสติ 2.3) ขั้นปัญญาสิกขา (นึกคิดในทางที่ชอบ) ผู้วิจัยให้นักเรียนศึกษาเนื้อหา โดยใช้สื่อ Power point พร้อมศึกษาเนื้อหาจากหนังสือเรียนสังคมศึกษา สาระที่ 1 ศาสนาศีลธรรมและ

จริยธรรม ร่วมด้วย เมื่อศึกษาทำใบงานครูและนักเรียนร่วมกันเฉลย 3) ขั้นสรุป นักเรียนสรุปองค์ความรู้ 4) ขั้น
วัดผลและประเมินผล นักเรียนทำแบบฝึกหัด โดยครูและร่วมกันเฉลยคำตอบ

จะเห็นได้ว่าวิธีการสอนทั้งสองวิธี คือ วิธีสอนแบบเบญจขันธ์ และวิธีสอนแบบไตรสิกขา นั้นมีความ
คล้ายคลึงกันมาก แตกต่างกันที่ วิธีการสอนแบบเบญจขันธ์จะมีและนำเอาหลักจิตวิทยามาใช้ในการจัดการเรียน
การสอน ทำให้นักเรียนเกิดอารมณ์ ความรู้สึก ออยากเรียนรู้ การเรียนโดยใช้คำถาม รู้จักคิดแยกแยะว่ามีอะไร
เกิดขึ้น ใครทำอะไร ที่ไหน อย่างไร เมื่อไร ตัดสินความดีงาม รู้จักวิจารณ์ความผิด ถูก ความดีงาม ความชั่วร้าย
ความเหมาะสม ควรประพฤติ และไม่ควรประพฤติ ใช้คำถามเพื่อนำมาความดีหรือความรู้สึกอันชอบธรรม ส่วน
วิธีสอนแบบไตรสิกขาจะมีการเน้นการปฏิบัติสมาธิแบบอานาปานสติซึ่งใช้เวลามากกว่า เมื่อพิจารณาคะแนนเฉลี่ย
ของนักเรียนที่ได้รับการสอนแบบเบญจขันธ์กับวิธีสอนแบบไตรสิกขา ซึ่งเท่ากับ 23.86 และ 23.14 ตามลำดับ
เป็นคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนที่สูงขึ้น ซึ่งมีความใกล้เคียงกัน ดังนั้นจึงทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนที่นำมา
เปรียบเทียบกันจึงไม่มีความแตกต่างกัน

4. เจตคติต่อการเรียนวิชาสังคมศึกษา เรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่
5 ที่เรียนโดยใช้วิธีสอนแบบเบญจขันธ์ และที่เรียนโดยใช้วิธีสอนแบบไตรสิกขา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทาง
สถิติที่ ระดับ 0.5 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ นักเรียนที่เรียนโดยใช้วิธีสอนแบบเบญจขันธ์ มีเจตคติต่อการ
เรียนวิชาสังคมศึกษา เรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา สูงกว่านักเรียนที่เรียนโดยใช้วิธีสอนแบบไตรสิกขา วิชา
สังคมศึกษา เรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะวิธีสอนแบบเบญจขันธ์เป็นวิธีสอนเน้น
นักเรียนเป็นสำคัญ ผู้สอนต้องรู้จักนักเรียนเป็นอย่างดี แล้วพยายามจัดบรรยากาศในการเรียน จัดลำดับ
ความสำคัญ ความยากง่ายของเนื้อหา ยืดหยุ่น กลวิธีในการสอน และนำเอาหลักจิตวิทยามาใช้ในการจัดการเรียน
การสอน เป็นวิธีสอนแบบหนึ่งที่ใช้หลักการยึดมั่น ถ้อยมั่น ในชั้น 5 ได้แก่ รูป เวทนา สัญญา สังขาร และวิญญาณ
ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนัฐนภัสสร โสตา (2555, หน้า 91-97) ได้ทำการวิจัยการศึกษาผลการจัดการเรียนรู้อัน
แบบเบญจขันธ์ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง พระธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
โรงเรียนหนองนาควิทยา จังหวัดขอนแก่น พบว่าความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้อันแบบเบญจ
ขันธ์ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง พระธรรม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
ภาพรวมนักเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

- 1.1 หลักธรรมที่สอนเป็นเรื่องลึกซึ้ง การเลือกกรณีตัวอย่างหรือสถานการณ์ควรเป็นเรื่องใกล้ตัว
นักเรียนมากที่สุด
- 1.2 ครูควรมีสื่ออย่างหลากหลายมาใช้ประกอบการสอน เช่น วีดิทัศน์ ข่าวหรือข้อมูลข่าวสารใน
ปัจจุบันที่ทันต่อเหตุการณ์ รูปภาพ ฯลฯ เนื่องจากเนื้อหาเกี่ยวกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา

ส่วนมากเป็นนามธรรมและผู้เรียนเข้าใจยาก สื่อการสอนที่เหมาะสมจะให้นักเรียนเข้าใจ
บทเรียนมากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาวิจัยต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาวิจัยโดยการนำการสอนแบบเบญจฉันท์กับวิธีสอนแบบไตรสิกขาไปใช้กับวิชา
อื่น ๆ

2.2 ควรมีการทำวิจัยวิธีการสอนแบบเบญจฉันท์ กับวิธีการสอนแบบไตรสิกขาไปใช้ในการสอนวิชา
สังคมศึกษา เรื่องหลักธรรมรายในระดับช่วงชั้นอื่น ๆ โดยปรับกิจกรรมการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับ
วัยของผู้เรียน

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545. กรุงเทพฯ: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- _____. (2551). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- จตุพร อยู่ศิริ. (2551). การพัฒนาผลการเรียนรู้และกระบวนการเรียนรู้ด้วยการค้นพบเรื่องความรู้พื้นฐานทางเศรษฐศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบไตรสิกขา. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- นัฐนภัสสร โสดา. (2555). การศึกษาผลการจัดการเรียนรู้แบบเบญจขันธ์ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง พระธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนหนองนาคำวิทยาคม จังหวัดขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- นิวัฒน์ ล้ำจุมจัง. (2550). เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- สุวิทย์ มูลคำ, และ อรทัยมูลคำ. (2547). 19 วิธีการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมและการเรียนรู้โดยการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2554). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ.2555-2559). กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.
- วดีน อินทสระ. (2541). พุทธจริยศาสตร์. กรุงเทพฯ: ทองกวาว.